

Особливості кримінально-правової кваліфікації корупційних злочинів в Україні*

Корупційні злочини є однією з найбільших загроз для національної безпеки та розвитку України. Їх особливість полягає в тому, що корупція не лише підриває суспільну довіру до органів державної влади та місцевого самоврядування, але й негативно впливає на економічні та соціальні процеси.

Так, корупційні злочини кваліфікуються як окрема категорія правопорушень. Це передбачено, зокрема, у розділі XVII Кримінального кодексу України (ККУ) "Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг".

Згідно із загальними правилами кримінально-правової кваліфікації: статті, що встановлюють спеціальні норми про зловживання владою або службовим становищем, а також ті, що передбачають складені злочини, мають пріоритет над загальними нормами про такі правопорушення; Стаття 364 ККУ, як загальна норма, застосовується тоді, коли діяння не підпадає під кваліфікацію за іншими спеціальними статтями. Ця стаття є "резервною" для випадків, які не охоплюються спеціальними нормами; Якщо посадова особа вчиняє злочин через зловживання владою або службовим становищем, але стаття, яка кваліфікує основний злочин, не містить такої ознаки, то дії підлягають кваліфікації за сукупністю статей - зокрема, основний злочин і стаття 364. Прикладом може бути вчинення злочину за одержання неправомірної вигоди. Стаття 364 ККУ часто використовується на практиці: за нею відкривають кримінальні провадження, оголошують підозри та передають матеріали до суду, зазвичай у сукупності з іншими статтями Особливої частини ККУ. Однак, кількість засуджень за службові зловживання є значно меншою, ніж кількість зареєстрованих проваджень. Часто справи закриваються, обвинувачені звільняються від відповідальності або застосовуються м'якші види покарань, як-от випробування (ст. 75 ККУ). Це пов'язано з помилками у правозастосуванні, неналежним встановленням складу злочину, недоліками у розмежуванні ст. 364 з іншими статтями, а також недосконалістю самої статті [1, с. 67].

Також, однією з ключових проблем при кримінально-правовій кваліфікації корупційних злочинів є розмежування між ними та іншими правопорушеннями, які не завжди мають чітко виражений корупційний характер. Це питання особливо актуальне при кваліфікації злочинів за ст. 364 ККУ та ст. 368 ККУ. У першому випадку важливо враховувати, що злочинним є використання влади чи службового становища в корисливих цілях, навіть якщо немає безпосереднього факту передачі неправомірної вигоди. У другому випадку необхідним елементом складу злочину є саме факт одержання посадовою особою вигоди для себе чи третіх осіб.

---

* Науковий керівник - *Сергій Ісланкін*, старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпровського державного університету внутрішніх справ

Можна зазначити, що відповідальність за підкуп настає, якщо спеціальний суб'єкт отримав неправомірну вигоду за виконання або невиконання дій в інтересах особи, яка її надає, використовуючи свій особливий статус. Судова практика в Україні свідчить, що відповідальність настає незалежно від того, чи виконав спеціальний суб'єкт обумовлену дію, або навіть чи мав намір це зробити. Науковці критикують такий підхід, вважаючи, що коли спеціальний суб'єкт, приймаючи неправомірну вигоду, не планує виконувати дії в інтересах того, хто її надає, такі дії слід кваліфікувати як шахрайство, а не підкуп. Підкуп вважається завершеним з моменту отримання спеціальним суб'єктом хоча б частини неправомірної вигоди. Якщо ж вигоду не було прийнято, дії особи, яка її пропонувала, кваліфікуються як пропозиція неправомірної вигоди, відповідальність за надання неправомірної вигоди несе фізична особа, яка досягла 16-річного віку, є осудною, та має право розпоряджатися майном, яке передає у якості винагороди. Це може бути як її власне майно, так і інше, яким вона має можливість або право користуватися [2, с. 31].

Також важливим аспектом кваліфікації корупційних злочинів є визначення розміру неправомірної вигоди. Згідно з чинним законодавством, розмір вигоди впливає на кваліфікацію злочину та визначення санкцій. Наприклад, за ст. 368 ККУ розмір неправомірної вигоди визначає ступінь тяжкості злочину та відповідальність, яку понесе особа. Якщо неправомірна вигода незначна, злочин кваліфікується як менш тяжкий, тоді як одержання великої або особливо великої неправомірної вигоди тягне за собою суворіші покарання. Якщо в статті (або її частині) Кримінального кодексу зазначено про розмір неправомірної вигоди, то мається на увазі лише матеріальна вигода. У випадках, коли такого уточнення немає, неправомірна вигода може включати як матеріальні, так і нематеріальні блага. Наприклад, у статтях 364¹, 365², 368³, 368⁴, 369, 369², 370 та частинах 1 і 2 статті 368 КК неправомірна вигода може бути як матеріального, так і нематеріального характеру. Водночас, у частинах 3, 4, 5 статті 368 та статті 368² неправомірна вигода стосується виключно матеріальних благ [3, с. 7-15].

Підсумовуючи усе вище сказане, можна сказати що, кримінально-правова кваліфікація корупційних злочинів в Україні є складним і багатограним процесом, що вимагає ретельного аналізу всіх обставин злочину. Важливу роль відіграють як норми законодавства, так і практична діяльність правоохоронних органів, спрямована на виявлення та доведення фактів корупції. Незважаючи на вже здійснені зміни у кримінальному законодавстві, процес удосконалення кваліфікації корупційних злочинів триває, оскільки корупція залишається однією з найсерйозніших загроз для держави та суспільства.

Література

1. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / За ред. М.І. Хавронюка.– К. : Москаленко О. М., 2019. – 464 с.
2. Михайленко Д. Г. Кваліфікація корупційних злочинів : навч.-метод. посіб. для студентів 5-го курсу Інституту прокуратури та слідства / Д. Г. Михайленко. Одеса : Юридична лі-тература, 2013. - 136 с.

3. Ярошенко О. Д. Кримінальна відповідальність за пропозицію та надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК України) : дис. канд. юрид. наук. Київ, 2013. 267 с.

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**